

СОЦІАЛІЗАЦІЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.

*Коротюк З.М. методист, в.о.
завідувача навчально-
методичного центру
психологічної служби і
соціальної роботи ТОКІППО*

Сьогоднішній стан демократичних перетворень в Україні обумовили глобальні зміни в освіті. Сьогодні завдання навчальних закладів – виховання громадянина з високим рівнем громадянської свідомості, патріотизму і здатності до активної участі у справах суспільства і держави на основі глибокого усвідомлення своїх прав і обов'язків, себе як повноправного члена соціальної спільноти, громадянина своєї країни. Суспільно важливе завдання для освітян - забезпечити розбудову такого освітнього простору, у якому особистість з раннього дитинства усвідомлювала б свою суспільну значущість і через систему ціннісних ставлень набувала досвіду взаємодії з соціумом.

Освітній простір - це педагогічне явище, яке акумулює потенціал сім'ї та навчального закладу, інтегрує різноманітні впливи на особистість з боку інших соціальних інститутів з метою усунення будь-яких перешкод, ускладнень процесу соціалізації особистості.

Освітній простір складається з освітніх процесів - навчання, виховання, соціалізації, підготовки. Це педагогічний феномен зустрічі та взаємодії людини з оточуючими її елементами-носіями культури (освітнім середовищем), у результаті чого відбувається їх осмислення та пізнання.

Ці пріоритети передбачають орієнтацію на відродження національної гідності, патріотизму й громадянської зрілості особистості, що включає гуманізм, духовність, діловитість; активну

позицію кожної людини, зокрема, її самореалізацію у матеріальній і духовній сферах суспільного життя.

Метою освіти, - зазначено у Законі України «Про освіту», - є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору..."

Такі завдання вирішуються у **процесі соціалізації** через засвоєння людиною особистісних цінностей, соціальних норм та моделей поведінки.

Термін **«соціалізація»** визначається як накопичення людиною соціального досвіду та відтворення його у власній життєдіяльності. Процес соціалізації характеризується такими ознаками як періодичність та динамічність протікання. Найбільш важливим періодом соціалізації є дошкільний та шкільний вік, коли дитина не лише набуває знання, формує власний світогляд, але і отримує навички самоконтролю, взаємодії з колективом, уміння вирішувати складні життєві ситуації. Саме у навчально-виховному процесі відбувається розвиток усіх складових самовдосконалення особистості, у першу чергу потреби у самоствердженні та самореалізації, що є невід'ємною частиною соціального становлення сучасної людини. Соціалізація – це процес формування і розвитку особистості, що відбувається під впливом виховної і навчальної діяльності. Під соціалізацією розуміють процес засвоєння індивідом зразків поведінки, соціальних норм і цінностей, потрібних для його успішного функціонування в конкретному суспільстві. Виховання і навчання (у вузькому сенсі) – це спеціально організована діяльність з метою передачі соціального досвіду індивіду та формування в нього певних, соціально бажаних стереотипів поведінки, якостей і властивостей особистості [5,10]. Як відомо, соціалізація є складним і багатофакторним процесом оволодіння особистістю суспільним досвідом, засвоєння норм і правил життя, набуття індивідом людських властивостей і якостей. Процес соціалізації передбачає не лише усвідомлення і засвоєння індивідом соціальних цінностей, норм, принципів і правил у відносинах, але й активне їх відтворення в процесі життєдіяльності, що забезпечує можливості для формування

нової соціальної позиції, реалізації себе як активного творчого суб'єкта соціальної дійсності.

Складовими **процесу соціалізації** є:

1. **Підготовка до суспільного життя:** формування та засвоєння навичок демократичної культури, виконання громадянських обов'язків, взяття відповідальності за себе, родину, суспільство.

2. **Оволодіння загальнолюдською і національною культурою:** формування цілісного світогляду, опанування таких соціальних навичок, як моральне ставлення до людей, терпимість щодо соціальних, національних, етнічних, релігійних, статевих розбіжностей, шанування прав та свобод людини, навичок співробітництва, позитивного розв'язання конфліктів, підтримки загальної безпеки.

3. **Соціально-політична адаптація:** розвиток навичок спілкування, культури комунікацій, самопізнання, самооцінки, самовизначення; адекватної оцінки світу, політичної ситуації, власної позиції тощо.

4. **Соціально-професійна орієнтація:** усвідомлений вибір життєвих стратегій, реалізація прав і можливостей шляхом самовиховання, самовизначення, самооцінки інтересів, здібностей, нахилів, мотивації майбутнього соціального і професійного розвитку.

Головними завданнями освіти в Україні є виховання громадянина України, формування соціально зрілої, працелюбної, творчої особистості, якій властиве почуття власної гідності, повага до прав і свобод людини, свідоме відношення до обов'язків людини і громадянина, гордість за свою Батьківщину, здатність до саморозуміння і самовдосконалення, активної участі в соціальному житті країни.

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року стратегічними напрямками державної політики у сфері освіти повинна, зокрема, стати побудова ефективної системи національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді [4].

Результатом успішної соціалізації дитини можна вважати її готовність до виконання соціальних ролей: Я – успішний учень, у дорослому житті – успішний працівник; Я – система громадянських

компетентностей, у дорослому житті – свідомий громадянин; Я – система ціннісних ставлень, у дорослому житті – успішний сім'янин.

Сьогодні школа розглядається як відкрита соціальна система, що включає: розширення соціальних контактів школи із сім'єю; взаємодію школи із закладами додаткової освіти, культури, іншими соціальними інститутами; інтеграцію зусиль педагогів з широким колом громадськості; проведення уроків, позаурочних занять за межами школи: у майстернях, лабораторіях, на свіжому повітрі тощо [2].

Місія виконання школою зовсім нових соціально-педагогічних функцій, що зумовлені необхідністю впливу на соціокультурну ситуацію, потребує розвитку психологічної служби, у складі не лише психолога, а й соціального педагога, серед професійних завдань якого виокремлюються: формування гуманістичних відносин між вихованцями, учнями й педагогами; охорона та захист прав та інтересів дітей; вивчення особливостей особистості учня та соціальної ситуації розвитку та умов його життєдіяльності; вияв інтересів, потреб, проблем і труднощів дітей та підлітків; створення атмосфери психологічного комфорту для учнів у навчальній та позанавчальній діяльності; попередження конфліктів в учнівському середовищі; допомога старшокласників у професійному самовизначенні; орієнтація учнів на здоровий спосіб життя; профілактика правопорушень серед учнівської молоді, робота з учнями «групи ризику»; посередницька діяльність між учнями та адміністрацією; організація взаємодії школи та сім'ї у вихованні дітей, підлітків та старшокласників [2].

Таким чином, соціально-педагогічна місія школи як традиційного соціального інституту і агента соціалізації полягає в забезпеченні прав дитини, формуванні в неї необхідного адаптаційного потенціалу, створенні відповідних умов для її самореалізації, а також мінімізація негативних впливів соціуму на особистість шляхом використання сприятливих чинників соціального оточення.

ЛІТЕРАТУРА

15. Возна Ю.В. Соціалізація учнівської молоді в процесі функціонування соціально-педагогічного комплексу:

- дис... к.пед.н., 13.00.05 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mydisser.com/en/catalog/view/238/824/9901.html>
16. Заверико Н.В. Школа як фактор соціалізації учнівської молоді : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/eI_gurnal/pages/vyp7/konf3/Zaveriko.pdf
17. Лавриченко Н.М. Педагогічні основи соціалізації учнівської молоді в країнах Західної Європи : дис... д. пед. н., 13.00.01; Київ, 2006.
18. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
19. Соціалізація дітей та учнівської молоді в сучасному освітньому просторі: Методичні рекомендації щодо реалізації обласної науково-методичної проблеми. – Херсон: Херсонська академія неперервної освіти, 2013. – 48 с.
20. Дорошенко К. Г. Виховання гуманістичного ідеалу старших підлітків у позакласній діяльності: Автореф. дис. канд. пед. наук 13.00. 07 / Ін-т пробл. виховання АПН України. – К., 2003. – 20 с.
21. Жерносек І. П. Деякі ціннісні орієнтації учнівської молоді // Нова пед. думка. – 2002. - №3-4. – С. 148-152.
22. Єрмаков І. Г., Сохань Л. В. Життєтворчий потенціал нової школи // Мистецтво життєтворчості особистості: Наук. -метод. посібник у 2 ч., 1997. – ч. 2. - 936 с.
23. Кремень В. Трансформація особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації/ В. Кремень // Професійно-технічна освіта. - 2009. - № 1.
24. Кремень В. Г. Інноваційність в освіті як вимога часу / В. Кремень // Инновации в образовании. - Ялта, 2010. - С. 7-13.

25. Рибка Н. М. Єдиний освітній простір як інтегративна система: соціально-філософський аналіз: Автореф. дис. канд. філос. наук: 09.00. 03 / Н. М. Рибка. – Одеса, 2005. – 24 с.
26. Химинець В. В. Інновації в сучасній школі / В. Химинець. - Ужгород, 2004. - 168 с.
27. Химинець В. В. Інноваційно-освітня діяльність / В. Химинець. - Ужгород, 2007. - 364 с.
28. Химинець В. В. Інноваційно-гуманістичне спрямування сучасної освіти/ В. Химинець // Педагогіка і психологія. - 2010. - № 4 (69). - С. 15-24.

МОТИВАЦІЙНА ОСНОВА ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ШКОЛЯРАМИ.

*Кавецький В. Є., кандидат
педагогічних наук, в.о
завідувача кафедри педагогіки
психології та інклюзивної
освіти ТОКІППО*

Сучасні соціально-економічні реалії вимагають пошуку нових підходів до розв'язання проблеми підготовки учнівської молоді до вибору професії. Необхідно створити умови для адекватного професійного самовизначення школярів відповідно до їхніх інтересів, можливостей та потреб сучасного ринку праці. При підготовці молоді до вибору фаху важливо сформулювати в опитантів потребнісно-мотиваційний компонент, що забезпечить надійну основу подальшого професійного самоздійснення опитантів. Над проблемою підготовки підростаючого покоління до професійного самовизначення працювало і працює чимало дослідників. Так, психолого – педагогічним основам підготовки молоді до вибору фаху присвятили праці Г. Костюк, В. Моляко, Є. Павлютенков, К. Платонов, С.